

НЕЗОВИСИМ ЖИВОТ

ЛЯТО Е...

В разгара на лятото сме и сигурно вече много от нас (надявам се) се радват на морето или планината, а може би са избрали екскурзиите за своята лятна ваканция. За съжаление обаче все още българите не могат да си позволят да отидат някъде на почивка – отделянето на средства за подобно нещо често е непосилно за семейния бюджет. И много от нас си остават вкъщи с утехата, че поне ще си поспят, ще полентяйстват, ще почетат или пък практически ще свършат нещо лично, за което все не е стигало време. Само каква почивка, а?

Достъпната ваканция (откъм финансова гледна точка) по българските земи май е такава предимно за германските и английските пенсионери, за чуждоземните семейства и тук-там поулегналите мутри. Няма нищо лошо в това курортите ни да се кипрят за чужденците – те са най-добрата реклама за България, така че нека колкото може повече чужди туристи да си харчат парите у нас. Обаче е тъжно, че Слънчев бряг, Златни пясъци, Албена и т.н. се превръщат в едва ли не чуждоземна курортна мечта за българите – сигурно усещането е сходно с това да си мечтаем за Палма де Майорка например.

И отново, като за последната дупка на кавала, за хората с увреждания този достъп е съвсем сведен до нула. „Инвалидите“ едва ли сте ги срещали по шикозните (и не само) курорти и причината не е единствено в това, че те са най-големите бедняци в държавата. Обикновено можете да ги видите в балнеоложките лечебно-рехабилитационни бази. За хората с увреждания почивката, разнообразието е медицинската рехабилитация. Затова и картите за санаториумите се изчерпват още през януари за цялата година напред. Единици от тези бази обаче са пригодени за хора с инвалидни колички. Такива са санаториумите в Павел баня, Поморие, Бургас... Изборът е ограничен. Ако човек има по-специални нужди, той ще трябва да отиде в някоя от санаториумите, защото никъде другаде няма да е сигурен, че ще има условията, за да изкара една приятна ваканция. Тоест, че ще може да се движи свободно из сградата на хотела, че ще може да ползва всички услуги, които се предлагат, че стаята и банята ще бъдат достатъчно широки и без прагове, за да може свободно да маневрира с количката си.

Оказва се, че у нас човек дори и да има пари, не може да си плати за нещо, дето май го няма. Чисто физическият достъп на нашите курорти, услугите, които би трябвало да могат да ползват всички клиенти, включително и тези с увреждания, ги няма. Въпреки това ще завърша оптимистично. И повод ми дава едно малко черноморско българско селище – Приморско. Там няма санаториуми. Там има малки и уютни хотелчета с всички екстри, на които е свикнал западноевропейският турист. И достъпът е осигурен навсякъде – по всички европейски стандарти, за всеки, имащ желание и възможност да почива по този край. Там също летуват предимно германски туристи, но причината едва ли е само в по-високата цена за ваканцията. По-голямата причина е, че такива хотели не се рекламират, за тези неща нямаме рефлекс. Въпреки неистовото желание да се изпращат хората с увреждания единствено и само в санаториуми, нещата се променят – и у нас.

И си мисля, че май не сме сбъркали посоката – приближаваме се, макар и бавно, към времето, когато черноморските и планинските ни курорти ще станат наистина достъпни и за българите – като цени, като качество на услугите, като физически достъп.

Валентина **Воденичарова**

ТЕМА НА БРОЯ

как и къде отмаряме в отпускарския сезон

ЗА ПОЧИВКИТЕ, САНАТОРИУМИТЕ И ХОРАТА ИЛИ МЕЖДУ НЕОБХОДИМОСТТА И НЕВЪЗМОЖНОСТТА

Летният сезон е в разгара си – всеки се замисля сериозно по въпроса къде може да почива през отпуската или къде да отиде на санаториум. По-трудната дилема обаче си остава въпросът дали семейният бюджет може да понесе едно такова сериозно финансово натоварване, без това да се окаже фатално за преразпределението на авоарите за цяла календарна година напред, например. Защото за съжаление необходимостта от почивка или рехабилитация обикновено е очевиден, и същевременно здраво обвързана с невъзможността да си го позволим. Не липса на желание, а невъзможност – предимно финансова, за жалост. От Националния осигурителен институт (НОИ) вероятно си мислят, че правят достатъчното и необходимото за почивката и рехабилитацията на гражданите. Оказва се, че можете да получите средства от бюджета на държавното обществено осигуряване, определени като „парични помощи за профилактика и рехабилитация“ само при следните условия:

Ако имате първа група инвалидност, вие имате право да ползвате профилактична и рехабилитационна дейност, като размерът на паричната помощ за всяко правоимащо лице включва изцяло средствата за основните медицински услуги, нощувките по цени, определени в договорите между НОИ и юридическите лица и частична парична помощ за храна в размер на 4 (четири) лв. за един храноден. Тази помощ се отпуска еднократно в една календарна година, а продължителността на престоя в заведенията за профилактика и рехабилитация е от 10 до 15 дни.

Необходимите документи за постъпване в санаториум са цял куп. Повече информация за тях можете да получите в териториалните подразделения на НОИ. При условие, че имате първа група инвалидност – ще ви бъдат изплатени 120 лв. след

завръщане от санаториума и представяне на документ в социалната служба. Ако имате право на придружител, той също получава тази сума.

Ако имате втора или трета група – почивате на собствени разноски – единственото ви облекчение се състои в това, че можете да ползвате медицинските услуги – иначе цените са като в почивна станция или хотел.

За справка ви предлагаме списък на санаториумите, които имат сключен договор с НОИ. Вие имате право да ползвате рехабилитация и профилактика и в санаториуми, които не са сключили договор с НОИ. Сумата 120 лв. ще ви бъде изплатена, но цените на услугите и престоят вероятно ще се различават значително. В зависимост от категорията на санаториума НОИ е предоставил списък със сумите, които доплаща лицето за един храноден. Ако почивате в с. Наречен ще доплащате по 1,40 лв. на ден за храна, а ако сте предпочели Павел баня, трябва да бръкнете доста по-дълбоко в джобовете си и да доплащате по 7,00 лв. на ден.

А ето как определят целта на профилактиката и рехабилитацията в НОИ: „намаляване на разходите за парични обезщетения и пенсии за инвалидност от средствата на ДОО чрез вторична профилактика и рехабилитация на рецидивите при често или продължително боледуващите и болните с хронични заболявания, както и на лицата, пенсионирани поради инвалидност“.

Санаториумите, с които НОИ

1. „Профилактика, рехабилитация и отдиш“ ЕАД – гр. София с бази в следните населени места: с. Баня, (община Карлово), Павел баня, Бургаски минерални бани, Вършец, Велинград, Габрово, Старозагорски минерални бани, Стрелча, Хасковски минерални бани.
2. „Специализирани болници за рехабилитация – Национален комплекс“ ЕАД – гр. София, с бази в следните населени места: Хисар, Кюстендил, Момин проход, с. Наречен, Павел баня, Поморие, Сандански, Велинград, с. Овча могила, с. Баня.

ИНТЕРВЮ:

По актуалния въпрос за почивките и санаториумите поискахме мнението на няколко души. Техните отговори са достатъчно красноречиви, затова се въздържах от коментар.

Ели Петрова от София:

– *Ползвате ли поне веднъж годишно профилактика и рехабилитация в специализирани санаториални бази или т. нар. „заведения за профилактика и рехабилитация“, или ходите ли на почивка?*

– За съжаление това лято нещата около мен се очертават така, че нямам никакви шансове да си позволя почивка. Причината е от финансово естество. Обикновено почти всяка година ходя на санаториално лечение и летуване в Павел баня, но тази година и този вариант отпада, тъй като не е в моите възможности да покрия огромната сума, която е за хотел и храна. Всяка процедура също отделно се заплаща и след представяне на съответна фактура, от Социални грижи изплащат 120 лв., но едно пребиваване от 20 дни в Павел баня ми струва 450 – 500 лв. Картата, която изплащат от Социални грижи покрива един нищожен процент от стойността.

– *Какво според Вас трябва да се промени в това отношение?*

– Промяната е единствено по посока на Наредбата, която е спусната от Социал-

ното министерство. В тази посока считам, че това е един огромен проблем за цялото наше съсловие. Не знам кой и как би могъл да си позволи вече в тези години нещо, което е абсолютно необходимо. Защото аз говоря за почивка, съчетана с физио– и кинезитерапия.

Соня Христова от Костинброд на 43 години, втора група инвалидност:

– *Ползвате ли поне веднъж годишно профилактика и рехабилитация в специализирани санаториални бази или т. нар. „заведения за профилактика и рехабилитация“, или ходите ли на почивка?*

– Нямам финансови възможности. Преди години съм ходила даже на по две места, но сега нямам финансова възможност за това.

– *Работите ли?*

– В момента не.

– *А какво сте работили преди време?*

– Преподавател съм по ветеринарна медицина в Костинброд.

– *Заболяването ли е причината да не работите в момента?*

– Да, нали знаете – отпуски, болнични... и все още не съм започнала работа.

Катя Александрова Самарлийска, втора група инвалидност:

– *Няма ли да почивате? Защо?*

– Няма да почивам поради финансови причини. Не ми се полагат никакви облекчения. Преди години ходих на Поморие, на Несебър, на св. Влас...

– *От колко време не сте почивали?*

– От 1995 година.

– *Смятате ли, че трябва да се промени нещо в социалната система?*

– Доста неща, но във връзка специално с почивките мисля, че е ужасно порочна практика да ти искат първо да си платиш картата, а след това да ти възстановяват парите. Не се знае след колко време ще ги възстановят, а и... аз трябва да ги имам предварително тези пари, за да ги дам. А ако ги нямам?

е сключил договор са:

3. Военномедицинска академия с две бази: в Хисар и Баня.
4. Многопрофилна болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация „Вита“ ЕООД, гр. Велинград.
5. Многопрофилна болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация на стреса, неврологичните заболявания, сърдечно-съдовите заболявания и диабет „Света Богородица“ ЕООД, с. Нареченски бани, област Пловдивска.
6. „Специализирана болница за рехабилитация“ ЕАД, гр. Варна, курортен комплекс „Златни пясъци“.

У НАС

Искате да заминете някъде, насочвате се към морето например и какво можете да направите?

Ако сте от София можете да вземете влак – има и такъв със специализирани вагони, който пътува до Бургас сутрин, но се оказва, че нещо не било донесено, та засега не можете да го ползвате. Хубаво, но дори и да се качите на някакъв влак (което си е направо екшън), оттам не е ясно как ще се придвижите до базата в Поморие например, която е достъпна и за хора с инвалидни колички.

сн. Евгения Христова

При положение, че изберете този вид транспорт, усилието ще бъде да се качите и слезете от возилата. Ако го направите, пътуването ви ще бъде наистина комфортно, а и ще пристигнете по-бързо.

Ако почивате в база, в която се предлагат рехабилитационни услуги, можете да ползвате картата за безплатно балнеолечение

(разбира се, ако сте с първа група инвалидност), която ви се изплаща от вашата районна служба за социално подпомагане. При положение, че почивате в база, в която цените надхвърлят стойността на безплатната карта, то вие ще трябва да доплатите почивката си със собствени средства.

Едно от най-модерните места, където можете да използвате

сн. Евгения Христова

Център „Св. Георги“

Друг вариант е да вземете автобус – от София до Созопол, Китен, Поморие, Приморско и други места всеки ден пътуват директни автобуси, които тръгват от паркинга до хотел „Принцес“ срещу Централна гара. Разписанието на автобусните фирми е различно, така че е добре да проверите предварително коя какво предлага като цени и часове за пътуване.

Ето телефоните на част от автобусните фирми, на които можете да се обадите и да получите необходимата ви информация:

БОДИВАЛИ – 311977

ГРУП – 9310679

ЕТАП – 9814213

безплатната карта (плюс доплащане), е и Център „Свети Георги“ в Поморие, изграден по проект на сдружение „Национален център за рехабилитация и социална интеграция на инвалидите“ с помощта на община Поморие, Фламандската организация на инвалидите и фондация „Бъдеще за България“. Луксозният санаториум за обучение и релаксация на младежите с физически увреждания (при определени условия младите хора могат да изкарат безплатно 20 дни в „Свети Георги“) е със статут на 4-звезден хотел: съобразен е със световните норми за достъпност, има кабинети по кинезитерапия, арттерапия, музикотерапия, компютърно и езиково обучение, възможности за танци и

спорт. Има парк, ресторант, бар, зимна градина, басейн, джакузи, фитнес, сауна, солариум, физиотерапия, масаж. „Желанието ми е, дойдат ли тук, момичетата и момчетата да се чувстват като звезди – да имат всичко от което се нуждаят, да се чувстват щастливи“ – беше казала в началото на строежа на сградата тогавашната председателка на сдружението и настоящ зам.-министър на труда и социалната политика г-жа Христина Христова.

За съжаление през лятото няма да видите хора с увреждания в този луксозен и напълно адаптиран комплекс, защото тогава в него отмарят предимно чужди туристи – това, твърдят собствениците, е

Няма да коментираме сега подобни специални санаториуми, макар и луксозни, до каква степен допринасят за интеграцията, за пълноценно включване на хората с увреждания в реалния живот. Само нека се опитаме да си представим как биха се чувствали тези млади хора след 20-дневния живот на звезди, прибирайки се по родните си места, затъвайки отново в своето си изолирано ежедневие...

възможност Центърът да се самоиздържа. Ако все пак меракът ви се окаже голям, ще трябва да бръкнете дълбоко в джоба си – една нощувка струва 32 лв., като за хора с увреждания има отстъпка в цената от 18%. Евентуално през есенно-зимния сезон ще можете да се доберете до свободни места и да се възползвате от пониските цени – 20,50 лв. на вечер с отстъпката, която не важи за придружителя. Но не забравяйте да се обадите десет дни предварително...

В подобни центрове нямаше да има нищо лошо, ако ставаше въпрос единствено за бизнес. И ако не се спекулираше отново с грижата и помощта за инвалидите. Подобни дейности на дружества с идеална цел не са незаконни, но е цинично, когато нещата се смесват. Защото в бизнеса няма милосърдие, има интереси. И не е нужно човек да разбира от бизнес, за да прозре, че тази игра не е честна. Не е честно спрямо хората, в името на които се прави това. Не е честно най-малкото спрямо собствениците на плахо никнешките малки и също толкова добре съобразени с достъпността хотели по нашето Черноморие, които са вложили свои средства (а не общински или пък дарения от фондации) и които са наясно, че това е бизнес, работа, от която трябва да печелят – колкото повече, толкова по-добре за тях самите, че и за държавата.

Х-л „Перла“ – Приморско

Това е едно от хотелчетата, които предлагат максимално количество услуги за своите гости, включително и за хора с инвалидни колички. Качеството е наистина на европейско ниво. На собствениците и през ум не им минава да определят бизнеса си като милосърдно дело в подкрепа на инвалидите.

ПО СВЕТА

По света нещата са много по-ясни – бизнесът си е бизнес, социалните дейности са си социални дейности. АКЕСЕС – ТРАВЕЛ не е неправителствена организация, а английска фирма, която предлага туристически услуги и за хора с увреждания. Можете да почивате в която част на света пожелаете, защото фирмата ще ви предложи каталог от хотели и места, които са абсолютно достъпни и съобразени с вашите индивидуални изисквания. Разбира се, за много от нас, предложенията на фирмата ще прозвучат като приказка, но какво пък, мечтите понякога се сбъдват. Освен това хубаво е и нашите туристически предприемачи, проектанти и прочие специалисти или просто гъвкави бизнесмени да видят как и какво правят по света – в името на Негово величество клиента.

Насочихме се произволно към Испания, към курортното селище Коста Алмериа. Ето какво предлага АКЕСЕС – ТРАВЕЛ на своите клиенти:

Уютният хотел Тикар е много популярен сред гостите, защото предлага на своите клиенти висок стандарт и качество на услугите. Намира се на достъпно място, в близост до централния булевард, по който ако се разходите, само след триста метра ще стигнете пристанището и центъра на града. Централните места са абсолютно достъпни за хора с инвалидни колички, но старинните части са с много тесни павирани улици, става още по-тясно и от временно паркиралите коли.

Хотелът разполага с два бара, ресторант, плувен басейн с подвижен лифт, всички врати са с ширина 80 см, има и огромна слънчева тераса с бар. Стаите са обзаведени с приятни мебели, с гардероб, климатик, сателитна телевизия, сешоар. Във всяка от стаите има по едно легло, чието положение можете да регулирате автоматично или ръчно според вашите нужди. В банята има и един двоен стол за баня..

Транспортът от летището до хотела (пътят е 1 час) се осъществява с абсолютно достъпен мини-ван.

Скъпи читатели, всички хотели, които предлага тази фирма – а те са по целия свят от Алжир до Флорида – разполагат с този минимум удобства за своите гости, включително и за хората с увреждания и техните семейства. Критериите да попаднат в техните туристически листи са ясни – достъп, удобство и комфорт за всеки турист. И една прекрасна ваканция, за която все още можем само да си помечтаем...

Страниците подготвиха
Дияна-Петя **Делчева** и
Валентина **Воденичарова**.

ПРОМЯНАТА Е НЕИЗБЕЖНА, ПРОГРЕСЪТ Е ВЪП- РОС НА ИЗБОР

Проведоха се още две срещи на Консултативния съвет – тези по достъпност на средата и предоставяне на услуги за интеграция. Домакини отново бяха две от министерствата, които пряко отговарят за изпълнението на съответните задължения по ЗЗРСИИ – Министерството на транспорта и Министерството на труда и социалната политика.

Този път няма да ви разказваме какво точно се случи, защото почти нищо ново нямаше. Събрахме се познатите участници от предишните срещи, които за съжаление по никакъв начин не представляват ръководството и политическата власт на съответните държавни институции. Радостното е, че все пак имаше представители на министерствата с ранг „началник дирекция“, а не парадоксалното и вече банално отсъствие на „държавата“ там, където се решават важни политически въпроси.

А дали са важни? Оставаме с впечатлението, че към момента държавата нехае за хората с увреждания и подобряване на тяхното положение. И това е независимо от широко прокламираното намерение за изработване на „Национална стратегия за равнопоставеност и равни шансове на хората с увреждания“ или предвижданите „косметични ремонти“ в Закона за защита рехабилитация и социална интеграция на инвалидите.

Получава се интересен парадокс: Държавата (разбирай представители на различни министерства и политически сили) говори за необходимостта от промяна и

нуждата от нов закон. Ние (разбирай Център за независим живот – София) говорим за същото. При това от доста време. И слагаме на масата конкретни предложения, разработени основно върху анализа на негативните последици и пълното игнориране на сега действащия закон:

- Няма архитектурна достъпност – предлагаме изискването за достъпност да стане толкова задължително, колкото е това за пожарна безопасност, например.
- Няма интегрирано образование – предлагаме разработване на интеграционни програми, осигуряване на достъпна училищна среда, подsigуряване на ресурсни учители.
- Няма услуги – предлагаме разширяване спектъра на услугите и предоставянето им по индивидуална оценка и т.н, и т.н. – все предложения, обосновани както с европейския опит, така и с горчивите поуки от един неработещ вече седма година закон.

Какви са плановете на държавата, обаче? Не се знае! Единственото, което се „дочува“ е, че вече и тях ги дразни наименованието „инвалиди“ и щяло да бъде заменено с политически приемливия термин „човек с увреждания“. А друго? А промяната на модела? А въвеждането на нови форми за обучение и работа? А индивидуализацията на оценката?

Все въпроси, на които никой държавен служител още не е дал отговор. Докато това не се случи, ще се окаже, че наистина подмяната на „инвалидите“ с „хора с увреждания“ е само филологически проблем, както някои твърдят.

Стенограми от двете срещи можете да видите на познатия ви електронен адрес : <http://www.cil-bg.org>

Камен Костакиев

Тя е готина и неуморна. Фучи като комета, когато трябва да реши веднага някоя от загадките на клиентите на Консултантския център. Вечно е усмихната, пряма и безстрашна. Но е и професионалист, който изисква от другите същото. Казва се **Полина Николова** и е трудо-

во-професионален консултант в Кошера. Благодарение на труда и усилията ѝ, през май са започнали работа четирима от нейните клиенти. Днес ще ви запознаем с нея. Нека въпросите да започнат сега...

– *Разкажи на читателите с какво си се занимавала досега.*

– Завърших педагогика в Софийския университет, след това психология със специализация Трудова и организационна психология. Девет години работих в Бюро по труда – гр. Мездра. Преминях през всички професионални нива, но с течение на времето установих, че нещата, които правя, не ме стимулират достатъчно, бюрокрацията ме задушаваше като личност, загубих предизвикателството. Реших, че трябва да направя нещо. Преместих се в София. Около година работих към Българо-американския център по икономика. След това бях сътрудник в частната агенция по подбор на персонала „Кортина“. От август 2001 г. работя като трудово-професионален консултант в Консултантския център към ЦНЖ. Привлече ме това, че търсеха човек с европейски дух, който да притежава нужния опит. Започнах работа с ентузиазъм, а възможността да реализирам идеите си за подобряване на работата с хора ме очарова.

– *Опиши се с едно изречение.*

– Аз съм експанзивна, амбициозна и любвеобилна.

– *Можеш ли да определиш разликите в работата си преди и сега?*

– В едно Бюро по труда съществуват ясно установени правила, които ограничават творческия потенциал. Колкото и да искаш да направиш нещо за даден човек, правилата те спират. Докато в Консултантския център се чувствам свободна да дам всичко от себе си и като професионални умения и като чисто човешка ангажираност, чувствам се наистина удовлетворена в работата си с хората.

– *Какво дава и какво ти отнема работата?*

– Отнема много психическа енергия, но дава голямо удовлетворение.

– *Кои са основните обективни и субективни проблеми на хората с увреждания, когато търсят работа?*

– Проблемите са като при всички останали – има хора, които търсят работа и наистина искат да работят. Те непрекъснато търсят ресурсите в себе си. Тези хора са благодатни за работа – трябва им само малко консултиране, което да им помогне да преосмислят ситуацията, и да се насочат към вярната следа. Има и хора, които казват, че искат да работят, но явно не търсят работа. Те обикновено се стремят към лесно придобито възнаграждение. Без значение дали става въпрос за помощ, или някой да ги обгрижва непрекъснато. Ето защо, не мога да разграничавам хората.

– *Оптимист ли си?*

– Абсолютно. Аз съм изключителен позитивист. Завършила съм и Позитивна психотерапия и много от нейните методи са се превърнали в мое житейско кредо. Не само като професионална ангажираност, но и като личност.

– *И все пак, какво те натъжава?*

– Натъждавам се, когато виждам, че човек е дал много от себе си, опитал се е да направи всичко, но отсрещната страна не го разбира; не са оценени усилията му. Натъжават ме дори административните пречки, които спъват работата и не дават възможност тя да бъде доведена до край. Например в Закона за насърчване на заетостта съществуват преференции за работодателите, които наемат хора с увреждания, но на практика те не винаги успяват да ги използват, поради липса на бюджет.

– *Откъде черпиш енергия?*

– От природата, от добрите си взаимоотношения с колегите, от ентузиазма им, от децата си, от приятеля си Виктор.

– *За какво мечтаеш?*

– В професионален план – да бъда все по-полезна на хората. Мечтая си да бъда полезна и за децата си. Мечтая си за най-обикновени неща.

– *Как се виждаш след 15 години?*

– Може би като консултант на частна практика.

БЕЗМЕТЕЖНИЯТ ЧОВЕК

Тодор Добрев е млад, вечно усмихнат, чаровен и безумно енергичен. Когато се запознах с него си позволих да го огледам, за да видя къде крие жизнения си акумулатор и шкафа с усмивките.

Не открих нищо, защото той ги носи в себе си. Завършил е Художественото училище в Бургас, има полувисше образование: Фотография, завършил е Художествената академия – София. През февруари т.г. идва в Консултантския център, защото от септември 2001 г. е безработен. Но нека той да разкаже повече за себе си, за възприятията си и за живота. А до творчеството му можете да се докоснете на адрес: <http://i-space.org/schizoid>

– С какво се занимаваш в момента?

– Практически с нищо. Е, ходя на работа, но по-скоро се опитвам да си организирам живота. Търся монтажно видеостудио, в което да направя петминутен артклип, с който да се представя като творец. Все още търся и разпитвам.

– Чувствал ли си се различен?

– Категорично не.

– Какво правиш в свободното си време?

– Маниак съм на тема книги. Имал съм периоди, когато съм изчитал по една книга на ден без значение колко е голяма. Когато хвана книга не мога да я оставя, чета много. Но в един момент осъзнах, че това е зависимост като при наркоманите. Телевизията не ме интересува, но гледам да не прекалявам с книгите. Любимите ми автори са Робърт Пърчек, Дзен – Изкуството да поддържаш мотоциклет, Уилям Уортън, Артър Хейли, колкото и да е странно, Тери Прачет, Толкин, по-ранните творби на Стивън Кинг. Предпочитам френската поезия, а от българските поети Георги Константинов и Дамян Дамянов. Напоследък чета книги, които учат хората как да бъдат по-добри.

– Какво те прави щастлив?

– Това, че дишам. Човек когато се събужда сутрин, дори още докато сънува трябва да е щастлив, че се движи, че прави разни неща. Има една история, която разказва за един човек, който нямал обувки, но нямал и пари. Чудел се как да се сдобие с обувки. Един ден излязъл, за да търси решение на проблема си и видял пред себе си просяк без крака. Погледнал краката си и разбрал какво притежава. С живота е същото.

– Плачеш ли понякога?

Не, но знам, че е полезно понякога да плачеш. От години не съм плакал.

– За какво мечтаеш?

– За реализация и пълноценен живот. Мечтая си за живота на един среднестатистически западноевропейец. Това, което той изкарва, ще ми стигне да се реализирам като творец. Мисля, че това е един добър стандарт на живот.

– Преди време твои творби бяха включени в изложбата „Шизоидна архитектура“. Разкажи ни повече.

– Изложбата беше организирана от центъра „Интерспейс“, като бяха поканени млади творци да създадат по три проекта, които да бъдат представени в Интернет. Всичките ми идеи бяха одобрени, но поради технически причини осъществихме най-лесния за реализация. Отделиха ми два часа от трите месеца за подготовка, и успяхме да го направим. Изложбата беше в „Ата Рай“, за да може и хора без достъп до Интернет да я видят. Дойдоха хора от списание „Егоист“ и много харесаха моята работа, макар самият аз да не я смятам за нещо особено.

– За любовта?!

– Препоръчвам на всички книгата на Скот Пек „Изкуството да бъдеш бог“, защото там е дадено най-точното определение за любовта, чрез изброяване на това, какво не е. Каквото остане – това е любовта.

– За твоя свят?!

– Има нещо, което Николай Волев каза за новата версия на филма „Козият рог“. Той каза, че когато баща и дъщеря са откъснати от околния свят се превръщат в социални олигофрени. Това, макар и в по-малка степен, го има и при мен. Аз съм изолиран заради слуха си. Не мога да участвам в разговор, когато около мен има повече хора. Долавям смисъла от едно две изречения, но нямам изградени навици за контакти. Неудобно ми е да диктувам темпото, защото разговорът става изкуствен. И хората ме избягват – поради липса на общи интереси, или по други причини. Затова общувам с книгите.

– Какви са впечатленията ти от Консултантския център?

/минути за реклама/

– Това е единственият реално и ефикасно работещ център в България. Няма смисъл да говорим за съюзите, които са толкова бюрократизирани и не обръщат внимание на хората. Консултантският център е много близо до хората и работи с тях.

Страниците подготви Галина **Стоева**.

ИМА И ДРУГА РЕАЛНОСТ

Беше горещ юнски следобед в разгара на световните футболни страсти. Какви ли страсти щяха да ме залюлеят и мен? Противно на очакванията ми, гишетата за заминаващи пътници на софийската аерогара изглеждаха удивително спокойни. Очевидно обаче, за екипа, обслужващ хора с инвалидни колички, нямаше почивка. Въпреки бързите обороти, с които трябваше да се качим в самолета (имаше още няколко чакащи пасажери на колежа, чиито самолети излитаха почти по едно и също време), се чувствах спокойна и в сигурни ръце с (не мога да скрия) гордото усещане, че вече и у нас има подобна служба. Дежурните тревоги, които ме заливаха всеки път, когато тръгна за някое ново и непознато място – каква е архитектурната среда, как ще се боря със стълбите, какъв транспорт ще ползвам – сега отстъпиха място на нетърпеливото очакване да се уверя отблизо с очите си толкова ли пък е грижовна тази Швеция за своите граждани с увреждания? В моите представи, щом чуех името на тази страна, автоматично изникваше картинката на свободни, усмихнати, богати, работещи и щастливи хора с увреждания, които обичат държавата си, а и тя тях. Асоциациите ми за Швеция не бяха „Волво“, „Ериксон“ или „шведска маса“. Единственият образ, който въображението ми рисуваше, беше уникално райско място, където хората с увреждания имат всичко, от което се нуждаят и живеят толкова пълноценно, колкото и всички останали хора. Ако представата ми беше истина, предстоеше ми да се докосна до всичко това. С приближаването към крайната цел ме връхлетя съвсем обяснимо вълнение, примесено и с немалко тревожни чувства – „След видя-

ното и преживяно в Стокхолм как ли ще се върна към моето стръмно българско ежедневие?“. Реших да оставя времето да покаже и се потопих в предизвикателствата на шведската действителност.

Мисията на моето пътуване всъщност беше свързана с услугата „Личен асистент“. Заедно с моя колега имахме отговорна и изключително сериозна задача. В рамките на една седмица трябваше да разберем всичко за личните асистенти – кой, как, какво, колко... Предстоеше ни цели 3 дни да прекараме в най-големия и известен кооператив, осигуряващ услугата личен асистент. Колкото и да се самонавивах, че съм се застраховала достатъчно срещу шокови състояния с това, което вече знаех за живота на хората с увреждания там, още първия ден разбрах, че въпреки всичко издръжливостта на психиката ми ще бъде подложена на сериозни изпитания. След като бяхме преминали достатъчно количество мостове, заобиколени от много вода (Стокхолм е разположен около бреговете на Балтийско море и няколко езера), спряхме пред един на пръв поглед съвсем обикновен жилищен блок. Беше 10 часа сутринта. Докато чакахме да ни отворят входната врата, на булеварда спря микробусче с номер, досущ като нашенските маршрутки. За разлика от българските возила обаче, където съм виждала предимно скачащи почти в движение смели и яки пътници, тук от мястото на шофьора изскочи спокойна и усмихната млада дама, отвори задната врата, с отработени движения натисна бутон, чрез който се разтвори платформа и от микробуса с делови вид започнаха да излизат служителите на кооператива. Казах си: „Спокойно, това е нормално, хората идват на работа като всички останали.“ Как така обаче всички се придвижваха с електрически инвалидни колички, дори и тези, които си служеха добре с ръцете? И какви бяха тези хора, които неотлъчно вървяха до всеки човек с количка?

Ваня Пангуйева

Очаквайте продължение в следващия брой

ШВЕЦИЯ

Продължение от брой 4.

През 1994 година в Швеция е приет Закон за подпомагане и предоставяне на услуги на лица с определени функционални увреждания.

Общата цел на закона е „**да се стимулира равнопоставеност и пълноценно участие в обществения живот**“ за лица с тежки функционални увреждания. Законът дава право на десет различни вида услуги и помощ:

- съвет и лична подкрепа;
- персонална подкрепа;
- придружаване;
- лице за контакти;
- подпомагачи услуги в дома;
- краткосрочен престой извън дома;
- краткосрочна грижа за деца-ученици на възраст над 12 години;
- домове за отглеждане и специално жилищно настаняване на деца и младежи;
- специализирано жилищно настаняване на възрастни;
- дневни дейности;

Общините отговарят за всички права, гарантирани от закона, с изключение на даването на съвети и персоналната помощ, които са свързани със здравните услуги и са задължение на регионалните съвети.

Обществен посредник за лицата с функционални увреждания

Институцията е създадена през 1994 г. като държавна институция, която да улеснява комуникацията между властите и Движението на хората с увреждания. Работата на посредника е регламентирана в специален закон и разпоредби. Най-честите проблеми, с които се е занимавала институцията през 2000 г. са в сферите на достъпността, заетостта и образованието.

Като част от офиса на обществения посредник е създаден Национален център по достъпност.

Индивидуална оценка на увреждането

Всеки случай е индивидуален и уникален в много отношения и по тази причина няма общ и правилен за всички случаи начин на описание на процедурите за оценка на увреждането. Първоначално ударението е било поставено върху медицинските мерки, които с времето отстъпват място на други форми и мерки като обучение и образование, адаптиране на жилището и работното място. По този начин институциите са различни и **отговорностите се пренасят от медицинските към останалите обществени институции.** Важно е предоставяните мерки да са интегрирани и да се осъществяват една след друга плавно и без ненужни прекъсвания.

Лична помощ съобразно Закона за подпомагане и предоставяне на услуги на лица с определени функционални увреждания от 1994 г.

Чрез него личната помощ се превърна в гражданско право за лицата с тежки функционални увреждания. Законът дава на индивида, който се нуждае от помощ, възможност да я получава, предоставяна от ограничен брой лица, които той/тя си е избрал. Личната помощ е обусловена от нуждата на човека от помощ при обличане, помощ за осъществяване на персонална хигиена, помощ за комуникация или нужда от помощ, предоставяна от човек със специализирани познания за специфичното функционално увреждане. **Ако някой се нуждае от помощ за фундаменталните си потребности, той/тя има право на помощ и за други жизнени ситуации, за да има възможност да постигне пълноценно участие в обществения живот.**

Всичко това в Швеция е осъществено благодарение на усилията и застъпническата кампания на Движението за независим живот.

(НЖ)

Следва продължение.

ЗАЩО БЪЛГАРИТЕ С УВРЕЖДАНЯ „НЕ МОГАТ“ ДА РАБОТЯТ?

Окончателният анализ на проучването на правата на хората с увреждания у нас, което проведохме в продължение на няколко месеца, вече приключи. В този материал ще се опитаме да ви представим зависимостта между трудовата заетост и образованието, тоест какво е положението при хората с увреждания в момента – б.р.

Мариян Дянков

В проведеното в началото на тази година представително емпирично социологическо изследване „**Проучване правата на хора с увреждания в България**“¹ бяха разгледани и някои аспекти на две основни за човешкия живот сфери – образованието и заетостта, които влизат в много и разнообразни връзки.

Ще започнем с оценката на достъпността на образователната система в България, която е слаба – така са преценили половината от анкетираните. От друга страна, е налице мнение, че представителите на тази социална група могат да получат различни нива на образование (70.4%). Това вътрешно противоречие намира своето отражение в твърденията, показани в таб-

ПРАВИЛО 6. Образование

Държавите трябва да признаят принципа на равнопоставеност за получаване на основно, средно и висше образование от деца, младежи и по-възрастни хора с увреждания в интегрирана среда. Те трябва да гарантират, че обучението на хората с увреждания е неразделна част от образователната система...

ООН – „Стандартни правила за равнопоставеност и равни шансове на хората с увреждания“

¹ Изследването бе подготвено теоретично и практически в периода януари – март, а през април бе набрана първичната информация чрез преки полустандартизирани интервюта с 1077 граждани с увреждания от всички области на страната

ТВЪРДЕНИЕ	ДА	НЕ
Децата с увреждания ходят на училище заедно с децата без увреждания	40,6%	59,4%
Училищата имат рампи на входа	4,4%	95,6%
Училищата имат асансьори	3,0%	97,0%
Училищата имат достъпни тоалетни	3,7%	96,3%
Има достъпен транспорт до училище за деца с увреждания	5,9%	94,1%
Има осигурени подходящи спомагателни услуги	9,3%	90,5%

лица, които илюстрират достъпността на българските училища.

Видно е, че конституционно гарантираното право на образование е фикция като се вземат предвид абсолютно недостъпните български училища и липсата на подходящи спомагателни услуги. Тази действителност е отражение на държавната политика по отношение образованието на децата с увреждания – като се започне от практиката да се характеризира дадено дете като НЕОБУЧАЕМО, мине се през специалните училища и масовото насочване на деца

ПРАВИЛО 7. Трудова заетост

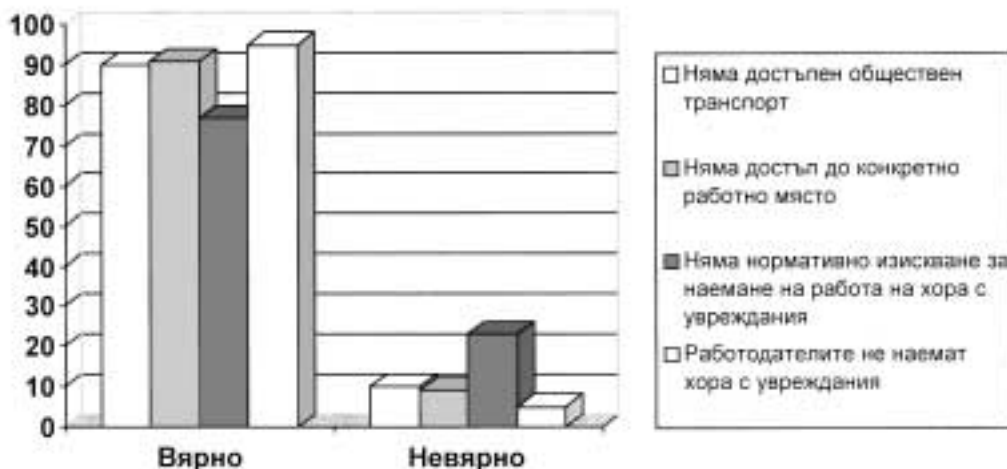
Държавите трябва да приемат принципа, че на хората с увреждания трябва да се даде възможност да упражнят човешките си права, и по-специално в областта на трудовата заетост. Както в градовете, така и в селата, те трябва да имат еднакви възможности за продуктивна и доходоносна работа на трудовия пазар...

към тях и се стигне до наличието на дискриминационни списъци с разрешени за студенти с увреждания специалности.

За да упражняват своето човешко право на труд, хората с увреждания трябва да бъдат активни участници на пазара на труда. Това означава достъп до информацията за свободни работни места и адаптирана работна среда, това означава и добро образование и квалификация. Каква обаче е действителността?

Достъпът до работни места хората с увреждания смятат за почти невъзможен – 42.6% му дават оценка „много слаб“, а 45.5% – „слаб“. На фона на общата безработица и стагнацията на пазара на труда, положението на тази група хора е още по-тежко. През 2001 година има увеличение на регистрираните в бюрата по труда лица с увреждания с 22% и общият им брой е 10 726.

Основната причина за почти невъзможния достъп до работно място, която те изтъкват е, че работодателите не наемат хора с увреждания – 95% от запитаните. На второ място по проценти

идват архитектурните бариери – 90.8% твърдят, че няма достъп до конкретното работно място, следват недостъпният обществен транспорт и липсата на нормативно изискване за наемане на хора с увреждания на работа.

Разбира се, нормативно изискване (т.нар. квота) за наемане на хора с увреждания във фирми с над 50 души персонал има, но неговото изпълнение не се контролира и у хората остава впечатление за липса.

И тук вече е необходимо да разгледаме още един важен аспект на заетостта – квалификацията на работната сила – в случая хората с увреждания. Около 35% от хората са с образование под средното, малко от тях имат професионална подготовка, което на практика ги изключва от пазара на труда (доколкото той съществува в чист вид в България). **Данните от Агенцията по заетостта са още по-драстични – от регистрираните в Бюрата по труда хора с увреждания с основно и по-ниско образование са над 51%.** Така те дори не могат да се включат в курсове за преквалификация чрез Агенцията, поради наличието на образователни изисквания. И се завърта един порочен кръг – **липсата на образование ти пречи да се реализираш на свободния трудов пазар, но и не ти дава възможност да се включиш в държавната система за квалификация и преквалификация, което те обрича на безработица.**

От завършилите курсове за преквалификация чрез Агенцията по заетост 144 лица с увреждания всички са започнали работа, но нека уточним – осигуряването предварително на работно място е необходимо условие за включването в курс за квалификация. Така че тук е необходимо да потърсим по-тясна обвързаност на заетостта с образованието, нещо което едва в последните години прави опит да се наложи дори и само като идея. Всичко това обаче не изключва и по-високата активност на самите хора с увреждания за търсене на по-високо образование и квалификация.

От друга страна, не съществува система, която да подпомага работодателите в приспособяването на работната среда към потребностите на хора с увреждания, а в настоящата икономическа ситуация и при наличието на много и евтина работна ръка, собствениците на фирми нямат никакъв стимул да го правят със свои средства. Показателно е, че в Агенцията по заетостта няма информация за желание на работодател

за адаптиране на работно място. Преференциите за работодателите, назначаващи хора с увреждания, които предвижда Законът за насърчаване на заетостта, също не успяват да променят картината – за цялата 2001 година едва 249 работодатели са ги използвали и от Агенцията отчитат „слабо застъпена дейност по ползване на преференции от работодателите, поради обективни причини“, без обаче да анализират причините. А те най-вероятно са малко средства във Фонд „Професионална квалификация и безработица“ или неправилното използване на наличните средства.

За решаване на проблемите с безработицата особено важно е сътрудничеството и съвместната работа на държавата, синдикатите и организациите на работодателите, с цел гарантирането и осигуряването на политика на равнопоставеност за работещите и търсещите работа хора с увреждания. Според 87.7% от анкетираните обаче, подобно сътрудничество не съществува.

Ако си позволим да обобщим...

Като следствие на ниското образователно равнище (плод на много фактори, но главно на неосигурени от държавата условия за образование на хората с увреждания) и стагнацията в икономиката, хората с увреждания имат много малки шансове за реализация на пазара на труда. Тези шансове допълнително „се свиват“ от липсата на държавна политика по отношение на заетостта на тази социална група и липсата на интерес от страна на частния сектор към ресурса, който хората с увреждания могат да дадат. Допълнително „утежняващо вината на държавата обстоятелство“ са създадените множество специализирани предприятия, които сега масово освобождават хора с увреждания. Освободените в голямата си част са без образование и квалификация, или с квалификация, от която никой в момента не се нуждае. И ето че се затваря още един омагьосан кръг – липса на държавна подкрепа, липса на образование и квалификация, разпадаща се система на специализирани предприятия. В центъра на всичко това е човекът с увреждане, който освен желание има и ресурси, които може да предостави на обществото. Но обществото и в частност държавата не желаят да се обърнат с лице към тези проблеми, а оправданието е доста поизтъркано – липсата на пари и икономическата криза.

Мариян Дянков – социолог

На 9 юли 2002 г. пред Народната библиотека „Св.св. Кирил и Методий“ радио НЕТ, съвместно с още няколко електронни и печатни медии, организираха благотворителна изложба от рисунки на деца с увреждания. Целта беше набиране на средства за изграждане на детски център за чернодробни трансплантации. Благотворителността принципно е нещо добро и наистина помага в отделни случаи. Само че благотворителността, нека не забравяме, е последна мярка да се реши нечий проблем. Благотворителността е и най-изкушаващият, най-лесният начин за това. Най-лесно е да дадем пари и да се направим на велики; ще спасим едно, две, пет, деца и в един момент ще се окаже, че нямаме

пари за 143-тото дете... Същевременно от Националната здравноосигурителна каса ще продължат да изтичат пари, а журналистите ще продължават да вдигат безпомощно рамене – демек какво друго можем да направим, освен благотворителните акции. Тъжно е, ако това е единственото, което можем да направим. Страшно е, ако усилията ни да променяме нещата като граждани стигат само за благотворителност. Страшно е, ако не можем да поемем отговорността и да накараме държавата си да работи за нас. Защото с благотворителност няма да променим системата, няма да променим взаимоотношенията между гражданите и държавата ...

(НЖ)

ПОЛЕЗНИ ЧЕТИВА

ПЪТЕВОДИТЕЛ ЗА РОДИТЕЛИ И УЧИТЕЛИ.

КАКВО ТРЯБВА ДА ЗНАЕМ ЗА НАРКОТИЦИТЕ?

„Наркотиците са част от цивилизацията, културата и митовете на нашето време. Те присъстват в живота ни, независимо дали приемаме съществуването и остротата на проблема и му отделяме необходимото внимание. Те проникват навсякъде и никой, независимо от социален статус, образование, материална задоволеност или нищета, не е предпазен от сблъсък с тях.

Брошурата ще ви осведоми за наркотиците и тяхното въздействие, за методите на лечение, за законовата уредба, за организации, към които можете да се обърнете за съвет и помощ. Ще ви напомни и друго. Децата и юношите понякога се чувстват неразбрани и отхвърлени. Тогава имат нужда от вашата подкрепа.“

А ето и организациите в София, работещи по тези проблеми:

Правителствени организации

Национален съвет по наркотичните вещества – бул. „Ал. Стамболийски“ 39; тел. 930-12-67, 930-13-00

Национален център по наркомании – ул. „Одрин“ 91; тел. 31-50-64

Общински организации

Областен диспансер за психично здраве със стационар „Проф. Н. Шипковенски“ – ул. „Екзарх Йосиф“ 59, ет.6, к-т №5; тел.

981-12-25

Превантивно-информационен център по проблемите на наркоманиите – бул. „В. Левски“ 126; тел. 944-64-97

Столична ХЕИ – Отдел „Профилактика на болестите и промоция на здравето“ – ул. „Враня“ 20; тел. 32-91-57

Университетски клиники

Катедра по психиатрия, Университетска болница „Александровска“ – ул. „Св.Георги Софийски“ 1; тел. 5-16-21, втр. 520

Университетска болница по неврология и психиатрия „Св. Наум“ – IV километър; тел. 72-30-16

Неправителствени организации

Асоциация на родителите „Живот без дрога“ – пл. „Ручей“, бл. 7; тел. 962-34-27

Телефон на доверието за спешна психологична помощ към БЧК – тел. 46-61-65

Фондация „Изход“ – тел. 980-48-19

Фондация „Инициатива за здраве“ – ул. „Княз Борис I“ 94; тел. 986-49-54

Брошурата се издава от фондация „Свободна и демократична България“, с финансовата подкрепа на Демократичната комисия към Посолството на САЩ в България. Разпространява се безплатно. Ако желаете да я притежавате, просто отидете на адреса на фондацията: ул. „Юрий Венелин“ 24 или позвънете на телефон/факс: 988-82-73. Електронния вариант на брошурата можете да откриете на адрес:

www.parentsdrugsguide.net

ПЪТЯТ Е ТАМ, ОТКЪДЕТО МИНАВАМЕ ЗАЕДНО

Център за независим живот

Център за независим живот – София провежда програма „Обучение и ресурси за развитие на лидери сред хората с увреждания в България“.

Целите на програмата са: да повиши лидерския капацитет на активни хора с увреждания; да повиши организационния капацитет на местни групи и организации на хора с увреждания; да допринесе за изграждане на работеща мрежа от групи и организации на хора с увреждания.

Предстои вторият цикъл на програмата, който ще започне през октомври 2002 г. и ще приключи през септември 2003 г. Той ще обхване Западна България, т.е. включва областите: Благоевград, Видин, Враца, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Пазарджик, Перник, Плевен, Пловдив, Смолян, София-град и Софийска област.

Една учебна година се състои от пет тридневни модула, консултиране на участниците по места, като след втория модул организациите разработват малък проект, с който могат да кандидатстват за финансиране до 3000 лв.

Организациите, които желаят да се включат в програмата, трябва да попълнят и подадат Формуляр за кандидатстване. **Крайният срок за изпращане на формулярите е 16 септември 2002 г.** (но колкото по-рано, толкова по-добре).

Консултантски център към ЦНЖ – София предоставя услуги за независим живот на хора с физически увреждания в трудоспособна възраст от град София. За да ползвате услугите на консултантите ни, заповядайте при нас – бул. Христо Ботев № 36, вход от ул. Солунска, или ни потърсете на телефони 951 51 66 и 952 09 86. Адресът на електронната ни поща е cil-cc@bitex.com.

За ваше улеснение търсете Жени, която бързо ще ви ориентира как да стигнете до това, което ви интересува.

В програмата могат да участват само организации и групи на хора с увреждания от Западна България (посочените по-горе области).

Формуляри за кандидатстване за участие в програмата, както и повече и по-подробна информация, могат да се получат от Център за независим живот – София.

Координатите за връзка с нас са:

Телефони:

02/ 989 88 57, 981 15 48, 080 58 39

(хора за контакт – Галина Николова и Теодор Младенов);

e-mail: cil@bitex.com;

адрес: **София 1000, ул. „Гургулят“ №2**

**Център за независим живот
За Обучителната програма**

в Интернет на адрес: www.cil-bg.org

ГОРЕЦА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ

На телефон **(02) 952-49-72** можете да предложите конкретни идеи и предложения за промяната на Закона за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите. Със сигурност вашите предложения ще бъдат взети под внимание. **Няма допълнителни телефонни импулси.**

Работното време на горещата телефонна линия е всеки работен ден от **10:00 до 17:00 часа!** Очакваме ви!

n(o)vib

С финансовата подкрепа на Холандската организация за международно развитие и сътрудничество – Новиб
Financed by the Netherlands Organisation for International Development Cooperation – Novib

Отговорен редактор:
Валентина Воденичарова
Без-отговорни редактори:
Вера Младенова
Дияна-Петя Делчева

Предпечат и печат:
Офис Маркет ЕООД
Тираж 1000.
Разпространява се
безплатно.

Център за независим живот

София 1000, ул. Гургулят № 2
тел./факс: (02) 98 98 857, 98 11 548,
98 05 839, e-mail: cil@bitex.com,
www.cil-bg.org